

Bakgrunn for vedtak

Ørskogelva kraftverk

Ørskog kommune i Møre og Romsdal fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Ørskogelva Kraft SUS
Referanse	201002635-33
Dato	13.04.2015
Notatnummer	KSK-notat 43/2015
Ansvarlig	Øystein Grundt
Saksbehandler	Kaja Henny Engebrigtsen

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

Ørskogelva SUS søker om tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Ørskogelva kraftverk i Ørskogelva. Inntaket er planlagt på kote 290, rett oppstrøms Kvanndalsbrua. Rørgata skal ligge på sørsiden av elva og være nedgravd på hele strekningen ned til kraftstasjonen. Kraftverket er planlagt med en installert effekt på 5,5 MW som gir en produksjon på ca. 16 GWh/år.

Kommunen har ikke uttalt seg. **Fylkesmannen i Møre og Romsdal** har fremmet innsigelse mot kraftverksplanene med begrunnelse i verdien av Dynjafossen og anbefaler at inntaket flyttes nedstrøms fossen. **Møre og Romsdal fylkeskommune** opplyser om at de kjenner til flere automatisk freda kulturminner nær tiltaksområdet. De påpeker også at opplevelsen av Den Trondhjemske Postvei og Byrkjelihaugsetra vil bli påvirket av inngrep i omgivelsene. **FNF Møre og Romsdal** uttaler at Ørskogelva er unik med sine jettegryter, fosser og stryk og at det er knyttet store brukerinteresser til området. De anbefaler i likhet med Fylkesmannen at inntaket flyttes nedstrøms fossen. **Statens vegvesen** påpeker at bruk av Kvanndalsvegen som tilkomst til inntaksområdet vil medføre utvida/endra bruk av avkjørsel fra E39/E136. Ved utvida bruk av nevnt avkjørsel må det søkes vegvesenet om tillatelse. **Øivind Sønderland Kleppe** uttaler at en utbygging av Ørskogelva kraftverk vil ødelegge forholdene for elvepadling i vassdraget.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 16 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er litt mer enn vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2012-14) har NVE klarert drøyt 1,8 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

I vedtaket har NVE lagt vekt på Dynjafossens verdi som landskapselement og vassdragets betydning for friluftsliv og andre brukerinteresser i området. Etter NVEs vurdering er tiltakets påvirkning på landskap og friluftsliv i strid med Olje- og energidepartementets retningslinjer for små kraftverk. NVE har også lagt vekt på at Ørskogelva kraftverk vil ha negative virkninger på to bekkekløfter med fosserøyksoner med C-verdi. Vi har også tillagt Ørskogelvas verdi for padleinteresser vekt. NVE mener at ulempene for allmenne interesser ved en eventuell utbygging av Ørskogelva kraftverk overstiger fordelene, og at de negative konsekvensene for landskap og naturmiljø ikke kan avbøtes i tilstrekkelig grad.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Ørskogelva kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Innhold

Sammendrag	1
Pakkebehandling	3
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	6
NVEs vurdering	14
NVEs konklusjon	20

Pakkebehandling

NVE har hatt til behandling ni søknader om bygging av småkraftverk i Ørskog og Sykkylven kommuner for å avdekke eventuelt samlede virkninger av utbyggingene som ikke kommer frem eller som blir mindre fremtredende dersom den enkelte sak vurderes for seg. Ved oppstart av pakkebehandlingen var det ti saker, men én av sakene ble avslått på et tidlig tidspunkt. Det var følgelig ni søknader som har vært gjenstand for en samlet behandling med samtidig høring og befaring. En slik tilnærming er i tråd med naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning, og OEDs egne retningslinjer for behandling av små vannkraftverk fra 2007 der sumvirkninger omtales.

Kraftverk	Søker	Kommune	Produksjon (GWh/år)
Gimsdalselva	Gimsdalselva fallrettslag	Sykkylven	12,5
Aurdal	Aurdalselva Fallrettslag AS	Sykkylven	7,5
Nedre Huna	Huna Kraft AS	Sykkylven	6,1
Øvre Huna	Huna Kraft AS	Sykkylven	7,6
Vaksvik	Vaksvik Kraft	Ørskog	5,07
Ørskogelva	Ørskogelva SUS	Ørskog	16
Vestre	Vestrekraft SUS	Ørskog	6,5
Grytatvatnet	Grytatvatnet kraftutbygging	Ørskog	13,5
Kverve	Grytatvatnet kraftutbygging	Ørskog	14,6

Søknad om bygging av Kroken kraftverk ble avslått etter høringsrunden men før befaring da tiltaket ville være i direkte strid med OED sine retningslinjer for små vannkraftverk. Vi viser til vårt vedtak i saken av 01.09.2014.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Bekk og Strøm, datert 17.3.2014:

«Ørskogelva SUS ønskjer å nytte vassfallet i Ørskogelva i Ørskog kommune i Møre og Romsdal fylke til kraftproduksjon, og søkjer med dette om følgjande løyve:

I. Etter vannressursloven, jf. § 8, om løyve til:

- *Å byggje Ørskogelva småkraftverk*

II. Etter energiloven om løyve til:

- *Bygging og drift av Ørskogelva kraftverk, men tilhøyrande koplingsanlegg og kraftlinjer som skildra i søknaden.*

Vedlagte utgreiing gjev alle nødvendige opplysningar om tiltaket.»

Ørskogelva kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG	Hovedalternativ	
Nedbørfelt	km ²	29,8
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	63,2
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	67,20

Middelvannføring	l/s	2003
Alminnelig lavvannføring	l/s	95,36
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	268,2
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	92,38

KRAFTVERK

Inntak	moh.	290
Avløp	moh.	125
Lengde på berørt elvestrekning	m	4020
Brutto fallhøyde	m	165
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,256
Slukeevne, maks	l/s	4000
Minste driftsvannføring	l/s	200
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	268
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	92
Tilløpsrør, diameter	mm	1600
Tunnel, tverrsnitt	m ²	
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	3500
Installert effekt, maks	MW	5,5
Brukstid	timer	6000

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	5,956
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	10,242
Produksjon, årlig middel	GWh	16,197

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	61
Utbyggingspris	kr/kWh	3,77

Om søker

Tiltakshaver er Ørskogelva Kraft SUS, som består av grunneierne langs Ørskogelva. Ørskogelva Kraft SUS, har inngått avtale med Bekk og Strøm AS, som står ansvarlig for konsesjonssøknaden og videre realisering av prosjektet

Beskrivelse av området

Ørskogelva har sitt hovedutspring fra Jutevannet 525 moh og renner først i 3,5 km gjennom et åpent landskap med myr og fjellbjørkeskog ned mot Haugsetra 370 moh. Her kommer sideelven Kvanndalselva inn fra sør. Deretter renner elva i vekslende fall 3,3 km ned Landedalen mot Juvene der Tverrelva kommer inn fra nord. Videre renner elva ut i sjøen ved Sjøholt kirke. Dynjafossen, rett nedenfor inntaket, er et kjent landskapselement. Området rundt Ørskogelva er preget av menneskelig aktiviteter fra gammel og nyere tid som seterdrift, utmarksbeite, slåtteteiger, jakt og fiske og skogdrift. Den gamle postveien fra 1700-tallet som går fra Bergen til Trondheim går parallellt med elva og er i dag delvis restaurert. Deler av den er i dag setervei til Kvanndalssetra. Europavei 39 går gjennom Kvanndalen på nordsiden av elva. Ørskogfjellet er et populært utfartsområde. Hytter finner man på Syltesetra, Haugsetra, Nysetra og Kvanndalsetra. Det går bilveier til hytteområdene.

Teknisk plan

Inntak

Inntaket er planlagt plassert på kote ca. 290, rett ovenfor Kvanndalsbrua. Det er planlagt et coandainntak med tilhørende inntakskum. Inntaket vil ha en maksimal høyde på 2,2 meter.

Vannvei

Total lengde på rørgata fra inntak til kraftstasjon er ca. 3500 meter. Rørgata er planlagt plassert på sørsiden av Ørskogelva og skal graves ned i hele lengden. Terrenget på øvre del av strekningen er svakt skrånende og består av myrlendt furublandingsskog. Lengere nede skal rørgata legges i forbindelse med eksisterende skogsvei over en strekning på ca. 2000 meter.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen er planlagt plassert på kote 125. Stasjonen ifølge søknaden skal bygges etter lokal byggeskikk med et arealbehov på ca. 120 m². Det planlegges installert en peltonturbin med en effekt på 5,5 MW. Turbinen har en maksimal slukeevne på 4,0 m³/s, og minste driftsvannføring er 0,2 m³/s. Ifølge søknaden vil generatoren få en ytelse på 5,5 MVA. Transformatoren får en maksimal ytelse på 6 MVA og en omsetning på 6,6/22 kV/kV.

Nettilknytning

Det må bygges ca. 400 meter 22 kV høyspentlinje fra kraftstasjonen til aktuell 22 kV line, Giskemo – Skitneseter. Kryssing av elva er planlagt gjort med luftspenn før linjen går videre i grøft opp til tilknytningspunktet. Kryssing av E 39 er planlagt under veien. Ørskog Energi AS er områdekonsesjonær.

Veier

Tilkomst til kraftstasjonen er planlagt via eksisterende skogsvei. Fra eksisterende vei må det bygges ca. 120 meter ny permanent vei frem til kraftstasjonen. Rørgata er tenkt å følge eksisterende skogsvei på sørsiden av elva i ca. 2000 meter opp mot inntaket. Kvanndalsbrua er ikke bred nok til tungtransport og det må derfor bygges en kort, midlertidig anleggsvei langs østsiden av elva til bruk i en eventuell anleggsperiode. Eksisterende traktorvei kan brukes i forbindelse med drift og vedlikehold av inntaket.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Prosjektet ligger i Landbruk-, Natur- og Friluftsområde (LNF). Dersom det gis konsesjon må det søkes dispensasjon fra kommuneplanens arealdel for å bygge kraftverket.

Samlet plan (SP)

Tiltaket berører ingen samla plan prosjekter.

Verneplan for vassdrag

Tiltaket er ikke omfatta av verneplan for vassdrag.

Inngrepsfrie områder (INON)

Tiltaket vil ikke berører inngrepsfrie områder.

Nasjonale laksevassdrag

Tiltaket berører ingen nasjonale laksevassdrag.

Eventuelle fylkesvise eller kommunale planer for småkraftverk

Det er ikke utarbeidet fylkesvise eller kommunale planer for småkraftverk i Møre og Romsdal fylke eller Ørskog kommune

Andre verneområder

Måslia naturreservat ligger innenfor grensene til nedbørfeltet til Ørskogelva kraftverk, men berøres ikke direkte av tiltaket. Måslia naturreservat er vernet av hensyn til myrlandskapet.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 22.9.2014 sammen med representanter for søkeren, Fylkesmannen, FNF og grunneiere i området. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Fylkesmannen i Møre og Romsdal har fremsatt innsigelse mot bygging av Ørskogelva kraftverk og har i brev av 24.6.2014 kommet med følgende uttalelse:

«Synfaring

Representantar frå Fylkesmannen var på synfaring i området 15.05.2014. Tilhøva i vassdraget denne dagen er gjeve i foto 1-4.

Foto 1-3 synfaringsdagen 15.05.2014

Foto 1) teke nedstraums frå bru over elva like nedanfor planlagt vassinntak, 2 og 3) elvelandskapet vidare nedover med Dynjafossen som er omsøkt regulert

Biologisk mangfald, terrestrisk

Vi vurderer kunnskapsgrunnlaget som godt, men ein kan likevel ikkje sjå bort frå at det til dømes kan vere raudlisteartar i utbyggingsområdet som førebels ikkje er registrerte.

Miljørapporten inneheld eit fagleg grunnlag som har gitt firmaet eit relevant utgangspunkt for mellom anna konsekvensvurderingane. Det er positivt at utbyggingsområdet er kartlagt etter

metodikken i DN-hand bok 13. Karplantefloraen er vurdert som triviell og artsfattig og det blei ikkje funne sjeldne eller kravfulle artar.

Av størst interesse er to fosserøyksoner/fosseenger. Den eine ligg nedanfor Kvanndalsbrua ved Dynjafossen og har fått verdi C. Den andre ligg litt oppom samløpet med Tverrelva (Juvene), og som og har fått verdi C. Vi vil merke at sjølv om desse har verdi C, må dei likevel karakteriserast som lokalt sjeldne. Naturtypen er tidlegare ikkje registrert i kommunen og i 2011 kom fosseberg-fosseeng inn på den nasjonale raudlista som ein naturtype som er nær trua (NT).

Av dei to fosserøyksonene/fosseengene er den ved Dynjafossen den viktigaste og lokaliteten vil bli negativt påverka av redusert vassføring. Det mest interessante ved fossen er funna av bergfrue og gulsildre som begge er middels kravfulle artar. Etter rapporten er mosefloraen truleg og noko rikare enn vanleg, sjølv om det heller ikkje blant denne gruppa vart funne spesielt kravfulle artar. Det varierte miljøet med ein del bergvegger, fuktige miljø og innslag av meir løyseleg berggrunn, gjer likevel at det er eit klart potensiale for slike her.

Landskap/friluftsliv

Vi finn det svært uheldig at dam for vassinntak er planlagt like oppstrøms Kvanndalsbrua. Dette vil redusere kvaliteten av opplevinga av elva frå ferdsel over brua. Likeeins vil inntaket av vatn på omsøkte stad sterkt påverke opplevinga av den særegne elvestrengen nedstrøms der elvevatnet renn i høg hastighet mellom grunnfjellsrabbar, viser til vedlagte foto 1. I det heile er elvemiljøet i denne delen av Ørskogelva og vidare nedstrøms med veksling mellom fossar og kulpar, eit eineståande døme på flott vassdragsnatur. I høgdefall er Dynjafossen høgaste (foto 3). Fossen er synleg frå E39. Lange strekningar nedstrøms Dynjafossen har etasjar av grunnfjell som skaper flotte kulpelandskap i ein verdfull vassdragsnatur det er vel verdt å ta vare på.

Fisk og vassdragsøkologi

Omsøkte planar gjeld vassdragsterrenget oppstrøms anadrom strekning. I influensområdet finn ein stasjonær aure. Vi er usikker på kva kvalitet den stasjonære auren har. Det kan tenkast at med det kulpe landskapet som finst, vil auren kunne vekse fram til ein større storleik enn det som ofte er vanleg i stasjonære elvebestandar. Det er ikkje registrert elvemusling på aktuelle elvestrekning. Vi kan ikkje sjå at det er naudsynt med behandling av tiltaket etter laks- og innlandsfisklova.

INON (inngrepsfrie naturområde)

Etablering av Ørskogelva kraftverk vil ikkje redusere arealet av inngrepsfrie naturområder.

Forureining

Vi kan ikkje sjå at utbygginga vil føre til slik fare for forureining at det er naudsynt med særskilt behandling etter forureiningslova.

Konklusjon

Øvre del av planlagde regulerte strekning i Ørskogelva utgjer ein eineståande vassdragsnatur med veksling mellom kulpar og fossar. Dynjafossen er den mest framtrедande og

representerer samstundes den raudlista naturtypen fosseeng. For å ta vare på dei opphavlege kvalitetane i denne delen av vassdraget vil vi rå til at vassinntaket vert flytta 500 m nedstraums. Vi reiser motsegn på dette punkt.»

Møre og Romsdal fylkeskommune har i brev av 7.7.2014 kommet med følgende uttalelse:

«Ørskogelva kraftverk

Kulturminne og kulturmiljø

Vi kjenner til automatisk freda kulturminne i området for tiltaka. Det er snakk om jernvinneanlegg. Tiltakshavar må generelt vere merksam på meldeplikta i kulturminne- lova § 8, andre ledd: Dersom ein under arbeid kjem over noko som kan vere automatisk freda kulturminne, pliktar ein å stoppe arbeidet og ta kontakt med kulturavdelinga i fylkeskommunen.

Kartgrunnlaget er av ein slik art at det ikkje er mogleg å seie heilt nøyaktig kor det er mest sannsynleg å treffa på fleire automatisk freda kulturminne, men utmarksrelaterte kulturminne er mest sannsynleg i dette området. I utgreiingsgrunnlaget står m.a «Eg har merka meg at eit område mellom kote 160 og 170 om lag 500 meter nord/nord- aust for planlagt kraftstasjon har på ø.k kartet nemninga «Gamlesætra». Dette er eksempel på område der ein kan forvente funn.» Dette området må sjåast nærare på gjennom arkeologiske undersøkingar, jf. kulturminnelova § 9. Registreringa bør gjennomførast før det eventuelt blir gitt konsesjon. Vi gjer merksam på at tiltakshavar må dekkje kostnadane ved ei slik registrering, jf. § 10 i kulturminnelova.

Opplevinga av Byrkjelihaugsetra og Den Trondhjemske Postvei, som er eit kulturminne av regional og nasjonal verdi, vil bli påverka av inngrep i omgivnadene. Det må takast omsyn til dette i detaljplanlegging og gjennomføringa av tiltaket. Stølsdrift med seterstolar og setervegar, utmarksslått med slåtteigar og utmarksløer er viktige kulturmiljø som det må takast omsyn til i det vidare arbeidet då det er dette som seier noko om korleis vi har brukt og forma landskapet i tidligare tider.

Tiltaket vert vurdert til å ha liten konsekvens for kulturminne og kulturmiljø. Vårt tidlegare forslag til avbøtande tiltak vert sitert i søknaden: Ved konsesjon bør det settast krav om at inntaket blir gjort så lite og opparbeidd så skånsamt som mogleg, og at røyrgate blir anlagt og utført slik at det blir minimal endring av landskapet.

Det er elles ikkje gjort vurderingar av konsekvensar og evt. justering/tilpassing dersom det skulle bli gjort funn av nye automatisk freda kulturminne.

Friluftsliv

Brukarinteressene kring Ørskogelva bør få ein meir utfyllande omtale i søknaden, og det bør gå tydelegare fram korleis ein har vurdert konsekvens. Søknaden gir lite/ingen vurdering av Ørskogfjellet generelt som regionalt utfarts- og friluftslivområde, og Den Trondhjemske Postvei som ein attraktiv og historisk ferdsleveg i området.

Inngrep knytt til inntak, røyrgate og kraftstasjon er planlagt i avstand frå dei mest bruka områda langs Ørskogelva i utbyggingsområdet. Påverknad vil då først og fremst vere knytt til redusert opplevingsverdi av vassdraget med stryk og fossefall.

Dynjafossen er ein av dei største attraksjonane i så måte, og inntak for kraftverket er planlagt like i overkant av denne. Plasseringa gjer at ein ved bygging av inntak og røyrgate i hovudsak kan nytte eksisterande veginfrastruktur. Dersom ein skal unngå utbygging av Dynjafossen vil inngrep knytt til inntak og røyrgate truleg bli vesentleg større enn ved føreslått utbygging. Alternative utbyggingsløyisingar er difor truleg lite tilrådelege.

Vassforvalting

Ørskogelva er den einaste utbygginga i denne søknadsrunden som påverkar vass- førekomst med tiltak i føreslått forvaltningsplan for Møre og Romsdal vassregion. Nedre del av denne elva (vassførekomstnr. 101-31-R i vann-nett) er omtalt med fire tiltak i tiltaksprogrammet knytt til forvaltningsplanen. Elva er vurdert til å ha moderat økologisk tilstand og i risiko for ikkje å nå miljømål om god økologisk tilstand innan 2021.

Påverknadene som er beskrivne i vann-nett er ureining frå spreidd avløp og industri, samt problematikk rundt flaumepisodar og isoppstuvning ved kraftdam. Tiltak som er beskrive i henhold til forureining/avrenning frå industri er kartlegging, tilsyn, revisjon og risikovurdering. I samband med flaumproblematikk har NVE forslått forlenging av eksisterande elveforbygging. Vi viser elles til tiltaksanalyse for Nordre Sunnmøre vassområde, som er tilgjengeleg på ovannemnde nettside.

Dersom kraftutbygginga medfører redusert vassføring i nedre del av Ørskogelva, vil eventuell forureining bli konsentrert opp. Det omsøkte utbyggingsområdet ligg ovanfor busetnad og industri, slik at dette neppe blir ei problemstilling.»

FNF Møre og Romsdal har i brev av kommet med følgende uttalelse:

«Ørskogelva kraftverk.

Vi meiner etter vår synfaring og kunnskapsinnhenting at Ørskogselva har kvalitetar som ikkje er kome godt nok fram i dei framlagte dokumenta i søknaden. Strekninga frå Kvanndalsbrua og nedom Dynjafossen er unik med sine jettegryter, fossar og stryk. Tråkk langs elva og stiar bort til sjølve Dynjafossen samt lokale turgåarar fortel oss om at denne strekninga er underformidla. Her er det fising av elvekree og det badast i dei fine kulpane. Elvepadlarane fortel oss om at den midtre strekninga av Ørskogelva har kvalitetar som gjer denne unik knytt til denne aktiviteten. Den Trondhjemske Postveg frå 1786 går også opp dalen nært til elva.

Bilde av Dynjafossen ein finversdag i juni

Ørskogelva ligg ein 20 min køyretur frå Ålesund. Her ligg det eit potensiale til meir bruk for ei større befolkning. Ein ting er bruken no, men kva om 100 år ? Menneska i framtida treng og eit vassdrag å leike seg i framtida.

Viss det blir sett vilkår om at det blir sett ei minstevassføring og at inntaket blir plassert nedom Dynjafossen, har vi ikkje vesentlege merknader til søknaden.»

Istad Nett AS har i brev av 13.6.2014 kommet med følgende uttalelse:

Ørskog kommune

Høringen omfatter fem småkraftverk med total ytelse på 19 MW, og med planlagt tilknytning til 22 kV nettet under Giskemo transformatorstasjon. Det vil bli tilstrekkelig kapasitet for denne produksjonen i nærmeste transformatorstasjon og i overliggende regional- og sentralnett etter at ny 420 kV forbindelse Ørskog-Høyanger (nordre del av ny 420 kV Ørskog-Sogndal) og dublering av 420/132 kV transformatorkapasitet i Ørskog er idriftsatt i 2015. Fire av kraftverkene (til sammen 13,4 MW) vil bli tilknyttet en 22 kV regionalnettsforbindelse fra Giskemo til Stordal, hvor det allerede er tilknyttet ett kraftverk på 2,8 MW (Dyrkom). Forbindelsen ble bygget i 1963 med FeAl 50, og kapasiteten er begrenset til 9,1 MVA ved 20 °C omgivelsestemperatur. Maksimalt uttak fra radialen er ca. 4,5 MW. Ledig innmatingskapasitet ved lettlast er på ca. $9,1 \cdot 0,95 - 2,8 + 0,3 \cdot 4,5$ MW = 7,2 MW dersom en kun tar hensyn til termisk begrensning. Spenningsforhold vil kunne gi ytterligere begrensninger. For å kunne tilknytte alle kraftverkene som er til høring må ca. 7 km av forbindelsen, dvs. fra Giskemo-Vaksvik-området oppgraderes til FeAl 150 eller 240. I tillegg kommer tilknytningsforbindelser fra kraftverkene til oppgradert 22 kV nett.»

Miljøpartiet De Grønne har i brev av 14.6.2014 kommet med følgende uttalelse:

«Konklusjon:

Samla belastning på naturområda vil bli alt for stor til å kunne tilrå utbyggingane. Omsynet til naturverdiane er viktigare enn interessene til utbyggarane. På sikt vert samfunnsnytta større om vassdraga vert urøynde.»

Statens vegvesen har i brev av 17.6.2014 kommet med følgende uttalelse:

«Tilkomst til kraftstasjonen frå etablert kryss/avkjøyring frå fylkesveg 103. Bruk av Kvanndalsvegen som tilkomst til inntaksområde vil inneber – etter det vi forstår – utvida/endra bruk av avkjøyrsløp frå E39/E136. Ved utvida/ endra bruk av nemnd avkjøyrsløp må det søkjast Vegvesnet om løyve.»

Øivind Sønderland Kleppe har i brev av 25.6.2014 kommet med følgende uttalelse:

«Elvepadling i Ørskogelva

Ørskogelva er en fantastisk flott elv for elvepadling. Stryk som i hovedsak dannes av grunnfjell lager det vi kaller for dropp. Dette er elvestryk karakterisert som korte og intense etterfulgt av roligere parti. Nedre del av strekningen er mer kontinuerlig, da der er bunnmasse som danner strykene. Strekningen som kan benyttes til elvepadling er fra kote 290 ovenfor Kvanndalsbrua til kote 75 ved Giskemobrua.

Elvepadlerne deler dette strekket inn i tre deler.

Øvre del - Fra kote 290 til kote 190.

Midtre del - Fra kote 190 til kote 135. Dette partiet kalles også for Juvet.

Nedre del fra kote 135 (cirka 100 meter oppstrøms for planlagt kraftstasjon) til kote 75.

Alle stryk på denne strekningen har blitt padlet, med unntak av ett. Det er stryket som er utgangen av juvet på midtre del.

Hver del har sin karakteristikk og tåler litt forskjellig vannmengde. Øvre del må ha minimum 5 m³/s og vi har aldri opplevd den som for høy. Midtre/Juvet fungerer fra cirka 6 m³/s ned til cirka 1,5 m³/s. Nedre del må ha minimum 8 m³/s og kan aldri bli for høy.

På grunn av vannmengden som er normal for elva så er det som oftest øvre og midtre del som blir padlet. Juvet har vi også padlet midtsommers på lav vannføring. Nedre del må ha svært mye vann for at det skal være et bra padlestrekk og blir derfor sjelden benyttet.

Ørskogelva er en elv som er padlebar så fort isen har forsvunnet. Sesonglengden har stor sammenheng med vinternedbøren (smeltesesong) og er som regel padlebar fra tidlig april til slutten av juni. Resten av året er den avhengig av nedbør i form av regn. Vannstanden stiger og synker raskt, men om man kjenner elva så er det en flott ettermiddag/kveldstur dersom det har vært tilstrekkelig med nedbør (utenom smeltesesong).

Elvepadlingen i Ørskogelva ble oppdaget tidlig på 2000-tallet. Vi er ikke kjent med padling i dette vassdraget før denne tiden. Den har blitt jevnlig benyttet fra 2005 til nå. Anslått antall

personer som årlig padler denne strekningen er cirka 30. Noen har mange turer og noen har få. Undertegnede hadde 10 turer ned elvestrekningen i 2013. Tidspunktet for disse turene var svært variert, fra tidlig på sesongen (april) til svært sent (november). På disse turene har jeg normalt hatt med meg 2-4 personer. Land som er representert av disse personene (i tillegg til Norge) er Tsjekkia, Portugal, New Zealand, USA, Canada, Sverige, Tyskland, Nederland, Østerrike, Sveits, Storbritannia, Belgia.

Elva er ikke av det vanskeligste man finner på Sunnmøre, men heller ikke det enkleste. På grunn av at storparten av strykene går over grunnfjell gir dette muligheter for å ha med ferske padlere samtidig som de erfarne padlerne kan padle strykene. Relativt korte stryk som er enkle å bære forbi er en viktig arena som tillater å ha ferske og erfarne padlere på samme tur, med de positive effekter dette har (erfaringsoverføring, erfaring i sikring av andre padlere samt eksempler på linjevalg og stileksempler).

Dekning i media

Ørskogelva har også fått nasjonal gjenkjenning gjennom elveguiden på internett og dekning i media. <http://guttakrutt.org> er en samling elveguiden på internett der denne elva er med. Magasinet FriFlyt har hatt en reportasje med noen av Norges beste elvepadlere når de besøkte Ørskogelva (og Vaksvikelva). Dette var med i utgave nr. 81, juni/juli 2011. Opplagstall er cirka 15 000 og antall lesere er 90 000 (Kilde: Tore Meirik, webredaktør. 24.06.14).

Påvirkning av kraftutbygging

Strekket som påvirkes av kraftutbygging i Ørskogelva er det samme som oftest benyttes av elvepadlerne. For oss så er en slik utbygging en total katastrofe. Det er kun når det renner minimum 5 kubikk over kraftverkets slukeevne at strekningen vil bli benyttet. Per i dag så er dette svært sjelden. Juvet (den midtre delen) krever så mye logistikk for en svært kort tur at elvens totale verdi for elvepadling vil bli verdiløs. Minstevannføringen som er foreslått fra kraftutbygger er alt for lav til at dette har noen effekt for elvepadlingen i elven.»

Søker har i brev av 21.8.2014 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

- 1. «Både Fylkesmannen og Møre og Romsdal Fylkeskommune viser til verdier knytt til Dynjafossen, både som landskapselement (oppleveling) og naturtype. Sommaren 2014 er svært representativ for perioder med langvarig låg vassføring i elva og søkjar nytta høve til å dokumentere vassføringa i perioden medio mai til primo i august. Vassføringa vart og målt 6.august, med ein merkbar topp i fellesferien, er det mange som vitjar området rundt Dynjafossen. Både turbok som er lagt ut og bompengebetaling på vegen fram stadfestar dette. Søkjar vil foreslå at minstevannføringa som i dag er sett til 268 l/s i perioden 1.mai til 30.september vert auka til 400 l/s i perioden 15.juni til 15.august. Dette vil vere betydelig over typisk vassføring i lågvassperiodar. Flytting av inntak nedover i elva (500 m ref. Fylkesmannen) vil medføre mykje større naturinngrep og gjere prosjektet ulønsamt. Dette ser vi som ei urealistisk løysing.*
- 2. Inntaksdammen er i søknaden skildra som ein «betongplatedam med maksimal høgd på om lag 4-5 meter». Plassering og størrelse er i høringsuttale omtalt som uheldig (Fylkesmannen). Søkjar vil endre teknisk plan og vil byggje eit coandainntak, men på same stad. Dette vil gje ei lågare byggehøgd (1,5-2,2 m) og mindre oppdemt areal samt at man*

oppnår alle dei andre fordelande denne inntaksløsninga har (teknisk drift, omsyn til akvatisk miljø m.m.)»

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 29,8 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til ca. 2 m³/s. Effektiv innsjøprosent er på 3 %. Vassdraget har lav selvregulering og reagerer spontant ved nedbør, og er en typisk flomelv. Avrenningen varierer fra år til år med flommer hele året. Laveste vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- ogintervannføring er beregnet til henholdsvis 268 og 92 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 95,36 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 4 m³/s og minste driftsvannføring 0,2 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring lik de beregnede 5-persentilverdiene. Ifølge søknaden vil dette medføre at ca. 67 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon. Søker har i sin kommentar til de innkomne høringsuttalelsene foreslått å øke minstevannføringen til 400 l/s i perioden 15. juni til 15. august. NVE har vurdert alternativet. De hydrologiske beregningene er gjort med utgangspunkt i de tallene som er oppgitt i søknaden.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. I 2.1 Hoveddata er energiekvivalenten satt opp med 0,256 kWh/m³. Ut fra fallhøyden skal den være i området 0,37 – 0,38 kWh/m³. Vi har brukt en energiekvivalent på 0,37 kWh/m³ i våre beregninger, som gir bra samsvar med oppgitt produksjon. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Med en maksimal slukeevne tilsvarende 200 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 268 l/s i sommersesongen og 92 l/s i vintersesongen vil dette gi en restvannføring på ca. 33 %, eller 54 l/s, rett nedstrøms inntaket som et gjennomsnitt over året. Det meste av dette vil komme i flomperioder. De store flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 31 dager i et middels vått år. I 114 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 670 l/s ved kraftstasjonen.

Det er kun overløp over dammen 31 dager i et middels vått år og vannføringen rett nedstrøms inntaket vil kun bestå av minstevannføring i 92 % av tiden. Tiltaket vil ifølge NVEs vurdering frata vassdraget størsteparten av dets naturlige vannføringsdynamikk.

Produksjon og kostnader

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger.

Vannkraft i Ørskog og Sykkylven kommuner

Det er utbygd ca. 55 GWh vannkraft i Sykkylven kommune per 4. kvartal 2014. Dette fordeler seg på 6 kraftverk med en samlet ytelse på ca. 15,1 MW. Det er per i dag ingen kraftverk som nylig har fått konsesjon eller er under bygging i kommunen. Det er ett kraftverk som har klaget på avslag og saken ligger nå hos OED til behandling. Det er søkt om totalt 37,2 GWh ny vannkraft i Sykkylven kommune og denne småkraftpakken står for ca. 34 GWh. Det resterende vannkraftpotensialet (utbyggingspris < 5/ kWh ved kostnadsnivå i år 2000, og < 8 kr/kWh oppjustert med NVEs kostnadsindeks for vannkraft per 1.1.2014) i Sykkylven er beregnet til ca. 89 GWh basert på NVEs kartlegging av småkraftpotensialet i 2004. De gjenværende prosjektene er gjennomgående små. Gjennomsnittsproduksjonen for prosjektene med utbyggingspris opptil 3 kr/kWh (kostnadsnivå 2000) er 3,3 GWh/år. For de opptil 5 kr/kWh er gjennomsnittsproduksjonen 1,5 GWh/år. Vassdragene i Sykkylven som er urørt eller uten vannkraftsøknader er hovedsakelig korte og/eller renner ikke direkte ut i sjøen. Unntaket er Velledalselva.

I Ørskog kommune er det utbygd ett vannkraftverk med en produksjon på 3,3 GWh/år. Ett kraftverk har fått konsesjonsfritak, men fritaket har utløpt. Det er ingen kraftverk som nylig har fått konsesjon eller er under bygging per i dag. Det er søkt om 56,1 GWh ny vannkraft i Ørskog kommune og denne pakken står for hele denne andelen. Det resterende vannkraftpotensialet (>5/ kWh ved kostnadsnivå i år 2000, og > 8 kr/kWh oppjustert med NVEs kostnadsindeks for vannkraft per 1.1.2014) i Ørskog er beregnet til ca. 15,6 GWh basert på NVEs kartlegging av småkraftpotensialet i 2004. Bare ett av prosjektene er kostnadsestimert til opptil 3 kr/kWh (kostnadsnivå 2000). Sju prosjekter har estimert kostnad opptil 5 kr/kWh, med gjennomsnittlig produksjon 1,95 GWh/år.

Kartleggingen viser at søknadene som behandles i denne omgang vil stå for mesteparten av vannkraftproduksjonen i Ørskog kommune. Med de utbyggingene som er omsøkt er det de øvre og indre delene av vassdragene som vil bli stående igjen urørt. Flere av de omsøkte kraftverkene i Ørskog vil påvirke strekninger ned mot utløp i sjø, og de gjenværende elvene med utløp i sjø i kommunen er gjennomgående svært små og uten vannkraftpotensial. Den eneste større strekningen vil være nedre del av Ørskogelva, nedstrøms Vaglermo Giskemo kraftverk. Heller ikke denne vil kunne anses som fullstendig upåvirket.

I Sykkylven kommune er det resterende vannkraftpotensialet betydelig større, men her ser vi at de fleste av prosjektene er svært små. Det største potensialet vi har kartlagt er 8,24 GWh. Ettersom vannkraftpotensialet i kommunen ikke er uttømt, vil det kunne komme noen flere søknader og/eller søknader om konsesjonsfritak i kommunen. NVE ser imidlertid at det i dag bygges svært få av de minste vannkraftverkene. Derfor antar vi at mesteparten av vannkraften som vil bli bygget ut antakelig er omsøkt eller bygget nå.

Samlet ser vi at vassdrag med en viss størrelse og utløp til sjø begynner å bli utsatt, mens de fleste eksisterende kraftverkene ligger opp fra fjorden. Flere av dem berører likevel anadrom strekning. Derfor har NVE funnet det relevant å gjøre en dypere analyse av den samlede påvirkningen på anadrome strekninger langs denne delen av Storfjorden. Det er gjort i vedtakene til de sakene som berører anadrom strekning. Ørskogelva kraftverk berører ikke anadrom strekning, og det er derfor ikke drøftet i dette vedtaket.

Naturmangfold

Sitatet er hentet fra rapporten «Ørskogelva kraftverk, virkninger på biologisk mangfold».

Naturtyper

«Ved og i overkant av møtet mellom Tverrelva og Ørskogelva er det en del ung lauvskog med hassel, osp og gråor på noe forstyrret mark, med innslag av granplantasjer og kraftig spredning av en fremmed art som platanlønn.

Den nederste fossen var noe skuffende botanisk, selv om den var fint utformet. Trolig er berggrunnen for fattig til å få inn kravfulle arter her, samtidig som her er noe gran. Ved det øvre fossefallet er det derimot noe bedre utviklede eng- og bergknaussamfunn med ulike høgstaudearter som bringebær, geitrams, kvitbladtistel, mjødurt, skogstorkenebb og andre. Her finnes også så vidt noe kravfulle arter som bergfrue og gulsildre på bergvegger.

For øvrig virket vegetasjonen i lisida under Giskemonibba ganske ordinær med fjellbjørkeskog av dels blåbær- og småbregnetype og dels høgstaudentype. Høyvokst og frodig høgstaudevegetasjon mangler. Langs elvestrengen er det mange steder også oppslag av gråor, inkl. svakt utviklede og små flommarksskoger, dels også sumpskog på nordsida av vassdraget ved setervegen inn til Kvanndalssetra.

Generelt er de delene av vassdraget som er berørt av inngrepet preget av fattig, oseanisk nedbørsmyr og bakkemyr, dels tresatt med furu. Vanlige arter her er for eksempel blåtopp, bjønnskjegg, heisiv, krekling, molte, rome, røsslyng og trådstarr, sparsomt også tranebær.»

Under feltarbeid ble det identifisert to bekkekløfter med fosserøyksoner med C-verdi langs vassdraget. Den ene bekkekløften er identifisert ved Dynjafossen og har klart definerte nord- og sørvendte bergvegger med tilhørende fosserøyksamfunn. Ingen rødlistearter er hittil påvist i forbindelse med lokaliteten, men det er ifølge biomangfoldrapporten klart potensial for slike, helst av moser.

Den andre bekkekløften er identifisert ved Juvene som ligger et par hundre meter oppstrøms samløpet av Tverrelva og Ørskogelva. Lokaliteten har ifølge biomangfoldrapporten en svak C-verdi og har begrenset potensial for kravfulle arter.

Arter

«Karplantefloraen må betegnes som triviell og artsfattig, og det ble ikke funnet sjeldne eller kravfulle arter. Mest interessant er faktisk funn av bergfrue og gulsildre i fosserøyksamfunnet ved Dynjafossen, som begge er middels kravfulle arter.

Lavfloraen virker gjennomgående fattig, i det minste det epifyttiske elementet (trelevende arter). Lungeneversamfunnet ble påvist ytterst sparsomt, med arter som kystfjelllav, lungenever, skrubbenever og vanlig blåfjelllav spredt på gråor, osp og rogn. Strylav-samfunnet er mer eller mindre fraværende. Når det gjelder skorpelav ble det ikke funnet noen kravfulle eller rødlistede knappenålslav eller skorpelav, men det er trolig et visst potensial for enkelte slike i midtre og øvre deler av lia under Giskemonibba, primært tilknyttet gammel bjørk, evt. også på gadd av furu.

Mosefloraen er trolig noe rikere, selv om det heller ikke blant denne gruppa ble funnet spesielt kravfulle arter. Det varierte miljøet i kløftene med en del bergvegger, fuktige miljøer og

innslag av noe mer lettløselig berggrunn, gjør likevel at det er et klart potensial for slike her. Minst vanlig på Sunnmøre blant de påviste artene er relativt vidt utbredte arter som kildesalmose og stivlommemose.

Det ble ikke gjort interessante soppfunn under feltarbeidet, men det kunne heller ikke forventes, siden det var noe sent på sesongen til å finne marklevende arter og skogen stort sett bestod av bjørk, gråor eller tresatt myr med furu, i tillegg til blåbærfuruskog. Området virker generelt sett ikke særlig spennende i forhold til funngaen.

Fuglelivet bød ikke på noen overraskelser, selv om tidspunktet ikke var egnet til å fange opp hekkefugler. Typisk nok ble fossekall observert flere steder, og totalt sett er vassdraget viktig for denne arten på helårsbasis. Fuglelivet i Ørskog er tidligere undersøkt og beskrevet av Holtan (1995), og det er på denne bakgrunn ikke ventet å finne spesielt sjeldne fugler i utredningsområdet. Et mulig unntak må kanskje kunne sies å gjelde for den sterkt truede rødlistearten hubro, som er observert i området flere ganger de siste 15 årene, senest i oktober 2006 (Per Kåre Skudal pers medd.). Skudal har også fulgt med senere, men har verken hørt eller sett den etter 2006. Siden det mest dreier seg om høstobservasjoner er det mest sannsynlig fugler på streif som er observert. Ved realisering av utbyggingsplanene er det likevel viktig å få brakt på det rene hvorvidt den hekker innenfor det berørte området eller i nærheten, slik at de nødvendige hensyn evt. kan tas i anleggsperioden.

Ingen pattedyr ble observert. Det er likevel på det rene at den rødlistede oteren bruker hele vassdraget på helårsbasis (Per Kåre Skudal pers medd.).»

Ifølge fagrapporten er verdien for biologisk mangfold i influensområdet liten/middels. Foruten direkte fysiske inngrep vil både hogst og sterkt redusert vannføring ha negativ virkning på fosserøksamfunnet i bekkekløftene. Fylkesmannen påpeker at selv om bekkekløftene på utbyggingsstrekningen har fått C-verdi må de likevel karakteriseres som lokalt sjeldne fordi naturtypen ikke tidligere er registret i kommunen. For å ta vare på de opprinnelige kvalitetene i øvre del av utbyggingsområdet anbefales at inntaket flyttes nedstrøms Dynjafossen.

Fossesprøytsonen i Dynjafossen har fått en C-verdi og vurderes som lokalt viktig. Ingen rødlistearter er hittil påvist, men det er ifølge BM-rapporten et klart potensial for funn av slike, helst av moser. NVE mener at redusert vannføring på utbyggingsstrekningen vil forringe livsgrunnlaget for fuktkrevende arter i fossesprøytsonen. Ifølge søknaden vil det kun være overløp over dammen 31 dager i et middels vått år. Vannføringen i bekkekløfta vil i all hovedsak bestå av minstevannføring og tilsig fra restfeltet og etter NVEs vurdering vil det ikke være tilstrekkelig til å opprettholde et bærekraftig miljø i fosserøksonen som er avhengig av høye vannføringer. Bekkekløften tillegges vekt i NVEs vurdering, men er ikke avgjørende for konsesjonsspørsmålet da verdien av bekkekløftene er satt til C-verdi.

Akvatisk miljø

NVE er ikke kjent med at det er særskilte interesser knyttet til temaet og vi har derfor ikke tillagt dette temaet vekt. Slipp av noe minstevannføring vil etter vårt syn ivareta vanntilknyttete organismer i tilstrekkelig grad.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Ørskogelva kraftverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 27.1.2015. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

I influensområdet til Ørskogelva kraftverk finnes det to bekkekløfter med fosserøyksoner med C-verdi. I tillegg er rødlistearten oter dels knyttet til vassdraget, mens hubro tidligere har vært registrert. Til tross for disse registreringene vil en eventuell utbygging av Ørskogelva etter NVEs mening ikke være i direkte konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 gitt eventuelle avbøtende tiltak.

NVE har også sett påvirkningen fra Ørskogelva kraftverk i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Påvirkningene fra Ørskogelva kraftverk er vurdert i forhold til total belastning på naturtyper, landskap og brukerinteresser i forbindelse med vassdragene i Ørskog og Sykkylven kommuner. Blant sakene som behandles i søknadspakken er det spesielt Gimsdalselva, Huna og Ørskogelva som berører landskap og brukerinteresser, og NVE har lagt vekt på en samlet vurdering av disse. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Landskap, friluftsliv og brukerinteresser

Området rundt Ørskogelva er preget av menneskelig aktivitet fra gammel og nyere tid som seterdrift, utmarksbeite, slåtteteiger, skogdrift, jakt og fiske og friluftsliv. Den gamle postveien «Den Trondhjemske Postvei» som går fra Bergen til Trondheim går parallellt med elva og er i dag delvis restaurert. Deler av den er i dag setervei til Kvanndalssetra. Kvanndalsvegen har ifølge søker om lag 300 registrerte betalende pr. 10. august (åpnet 1. mai). Dynjafossen er den største fossen i vassdraget og er et tydelig landskapselement. Ørskogfjellet er et populært utfartsområde.

Fylkesmannen påpeker i sin uttalelse at de finner det svært uheldig at inntaket er planlagt like oppstrøms Kvanndalsbrua da dette vil redusere opplevelsen av elva fra ferdsel over brua. De viser til at øvre del av planlagte regulerte strekning i Ørskogelva utgjør en enestående vassdragsnatur med

veksling mellom kulper og fosser. Dynjafossen er den mest fremtredende og representerer samtidig den rødlista naturtypen fosseeng. For å ta vare på de opprinnelige kvalitetene i området anbefaler de at inntaket flyttes nedstrøms Dynjafossen. De har fremmet innsigelse på dette punktet. Fylkeskommunen påpeker at opplevelsen av Byrkjelihaugsetra og «Den Trondhjemske Postvei», som er et kulturminne av regional og nasjonal verdi, vil bli påvirket av inngrep i omgivelsene og at det må tas hensyn til dette i planlegging av tiltaket. FNF mener at Ørskogelva har kvaliteter som ikke har kommet godt nok frem i søknaden. De nevner spesielt strekningen fra Kvanndalsbrua og nedenfor Dynjafossen som unik med sine jettegryter, fosser og stryk. FNF ber om at inntaket flyttes nedstrøms Dynjafossen. I høringsrunden kom det frem at Ørskogelva blir brukt til elvepadling. Øivind Søndeland Kleppe uttalte at Ørskogelva er en flott elv for padling. Strekningen som benyttes til elvepadling strekker seg fra kote 290, ovenfor Kvanndalsbrua til kote 75, ved Giskemobrua. Elva egner seg best til padling i smeltesesongen fra april til juni og i nedbørsperioder. Det er anslått at ca. 30 personer bruker elva til padling i løpet av året. Elvepadlerne er avhengig av høye vannføringer og en utbygging etter fremlagte planer vil ifølge høringsuttalelsen i stor grad ødelegge forholdene for elvepadling i Ørskogelva. I tillegg til Ørskogelva padles også Vaksvikelva i Ørskog kommune. NVE har i eget vedtak av i dag gitt tillatelse til bygging av Vaksvik kraftverk. Dette øker etter vårt syn verdien av Ørskogelva som padleelv ytterligere. NVE legger en viss vekt på Ørskogelvas verdi for elvepadlere i sin vurdering.

Av hensyn til Dynjafossen som landskapselement og naturtype foreslår søker i sine merknader til høringsuttalelsene å øke minste vannføringen til 400 l/s i perioden 15. juni til 15. august.

NVE mener i likhet med Fylkesmannen, fylkeskommunen og FNF at Dynjafossen er et verdifullt landskapselement for de som ferdes på Kvanndalsvegen og i området rundt Ørskogelva. I følge OEDs retningslinjer for småvannkraftverk bør inngrep som medfører bortfall eller vesentlig reduksjon av verdifulle landskapselementer av nasjonal, regional eller lokal betydning unngås. Etter NVEs gjennomgang av høringsuttalelsene og egne vurderinger er Dynjafossen et landskapselement med stor verdi for friluftsliv og opplevelse av verdifulle kulturminner og kulturmiljø. NVE har vurdert søkers forslag om økt vannføring i perioden 15. juni til 15. august som avbøtende tiltak, men kan ikke se at dette vil redusere ulempene for landskap, friluftsliv og brukerinteresser i tilstrekkelig grad. Fraføring av vann på utbyggingsstrekningen vil etter NVEs vurdering redusere Dynjafossens verdi som landskapselement og frata vassdraget størsteparten av dets naturlige vannføringsdynamikk. NVE vil legge vesentlig vekt på tiltakets negative virkninger på landskap, friluftsliv og brukerinteresser i sin vurdering av konsesjonsspørsmålet.

Kulturminner

Fylkeskommunen kjenner til et jernvinneanlegg som er et automatisk freda kulturminne i området for tiltaket. De uttaler at det er potensial for funn av flere utmarksrelaterte kulturminner i området og minner om meldeplikten i kulturminneloven § 8. De påpeker også at opplevelsen av Byrkjelihaugsetra og Den Trondhjemske Postvei, som er et kulturminne av regional og nasjonal verdi, vil bli påvirket av inngrep i området.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Ørskogelva kraftverk vil gi ca. 16 GWh i et gjennomsnittså. Denne produksjonsmengden regnes som litt mer enn vanlig for et småkraftverk. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og

grunneiere og generere skatteinntekter. Videre vil Ørskogelva kraftverk kunne styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Oppsummering

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 16 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2012-14) har NVE klarert drøyt 1,8 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

Fylkesmannen har fremmet innsigelse mot kraftverksplanene med begrunnelse i verdien av Dynjafossen og anbefaler at inntaket flyttes nedstrøms fossen. **Møre og Romsdal fylkeskommune** opplyser om at de kjenner til flere automatisk freda kulturminner nær tiltaksområdet. De påpeker også at opplevelsen av Den Trondhjemske Postvei og Byrkjelihaugsetra vil bli påvirket av inngrep i omgivelsene. **Statens vegvesen** påpeker at bruk av Kvanndalsvegen som tilkomst til inntaksområdet vil medføre utvida/endra bruk av avkjørsel fra E39/E136. Ved utvida bruk av nevnt avkjørsel må det søkes vegvesenet om tillatelse. **FNF Møre og Romsdal** uttaler at Ørskogelva er unik med sine jettegryter, fosser og stryk og at det er knyttet store brukerinteresser til området. De anbefaler i likhet med fylkesmannen at inntaket flyttes nedstrøms fossen. **Øivind Sønderland Kleppe** uttaler at en utbygging av Ørskogelva kraftverk vil ødelegge forholdene for elvepadling i Ørskogelva.

I vedtaket har NVE lagt vekt på Dynjafossens verdi som landskapselement og vassdragets betydning for friluftsliv og andre brukerinteresser i området. Etter NVEs vurdering er tiltakets påvirkning på landskap og friluftsliv i strid med Olje- og energidepartementets retningslinjer for små kraftverk. NVE har også lagt vekt på at Ørskogelva kraftverk vil ha negative virkninger på to bekkekløfter med fosserøyksoner med C-verdi. Vi har også tillagt Ørskogelvas verdi for padleinteresser vekt. NVE mener at ulempene for allmenne interesser ved en eventuell utbygging av Ørskogelva kraftverk overstiger fordelene, og at de negative konsekvensene for landskap og naturmiljø ikke kan avbøtes i tilstrekkelig grad.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at ulempene ved bygging av Ørskogelva kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt.

Flere av høringspartene har nevnt et alternativ med inntak nedenfor Dynjafossen som akseptabelt. Søker har selv avvist et slikt alternativ, og NVE har derfor ikke vurdert dette nærmere. Øvrige forhold som er tatt opp av høringspartene gjelder i større grad krav til vilkår og avbøtende tiltak eller andre forhold som ikke er av betydning for vår konklusjon. Grunnet avslaget er ikke disse drøftet her.